

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 514/2019-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 17. decembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou JUDr. T. Zaleta, advokát, s. r. o., Ťahanovské riadky 25, Košice, za ktorú koná advokát JUDr. Tomáš Zaleta, vo veci namietaného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne č. k. 6 Co 185/2018-191 zo 16. júla 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ], o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. novembra 2019 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ],

██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 185/2018-191 zo 16. júla 2019.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol žalobcom v konaní vedenom pred Okresným súdom Trenčín (ďalej len „okresný súd“) proti žalovanej ██████████ o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy.

Okresný súd rozsudkom č. k. 14 C 83/2013-144 z 10. apríla 2017 žalobu sťažovateľa zamietol a žalovanej priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

Sťažovateľ podal proti rozsudku súdu prvej inštancie odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd namietaným rozsudkom č. k. 6 Co 185/2018-191 zo 16. júla 2019 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil a žalovanej priznal náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu proti žalobcovi (sťažovateľovi).

3. Sťažovateľ v stručne odôvodnenej ústavnej sťažnosti uvádza: „... došlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces, nakoľko ani raz, teda vôbec, sa strana sporu (nielen samotný účastník, žalobca) fakticky nezúčastnila ani jedného pojednávania z objektívnych dôvodov. Zjavne, bez zbytočných právnych textov a úvah, boli porušené všetky princípy spravodlivého súdneho procesu, najmä však rovnosť zbraní a možnosť sa prítomnosťou strany vyjadriť voči všetkým argumentom protistrany bezprostredne na pojednávaní. Uvedené nie je možné rozporovať či vyvrátiť. Dôkazy sú v súdnom spise a sú jednoznačné.

Krajský súd Trenčín v konaní č.k. 6Co/185/2018 - 191 IČS 7113210103 rozsudkom zo dňa 16. júla 2019 týmto porušil právo sťažovateľa ██████████ na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Súčasťou koncepcie spravodlivého súdneho konania, je totiž aj princíp rovnosť zbraní, ktorý okrem iného vyžaduje, aby každý účastník mal primeranú možnosť predložiť svoje návrhy za podmienok, ktoré nie sú podstatne nevýhodnejšie než podmienky, za ktorých touto možnosťou disponuje druhý účastník (vid'. napr. rozsudky ESLP Ankerl

v. Švajčiarsko, 1996 - V. s. 1567, Helle v. Fínsko, 1997 – VIII, s. 2928, ktorými je Slovenská republika viazaná).“

4. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„V civilnom konaní č. k. 6Co/185/2018 – 191 IČS 7113210103 pred Krajským súdom Trenčín boli porušené práva sťažovateľa [REDAKOVANÉ] bytom [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], (dôchodca), na spravodlivý súdny proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. ÚS SR ruší vyššie špecifikovaný rozsudok Krajského súdu Trenčín zo dňa 16. júla 2019 a predmetnú súdnu vec vracia na konanie na Okresný súd Trenčín, aby vo veci znovu konal.“

II.

Relevantné ustanovenia právnych predpisov

5. Podľa čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania, a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc, b) ktorý je podaný navrhovateľom

bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovel žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37, c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom, d) ktorý je neprípustný, e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou, f) ktorý je podaný oneskorene, g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Podľa § 43 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 39 musí obsahovať aj dátum narodenia navrhovateľa, ak ide o fyzickú osobu, identifikačné číslo navrhovateľa, ak ide o právnickú osobu, bydlisko alebo sídlo navrhovateľa, označenie subjektu, proti ktorému návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh na začatie konania musí byť datovaný a podpísaný navrhovateľom alebo jeho zástupcom.

9. Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 neustanovuje inak.

10. Podľa § 123 zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí návrhu na začatie konania podľa § 43 obsahovať:

- a) označenie toho, kto podľa sťažovateľa porušil jeho základné práva a slobody,
- b) označenie právoplatného rozhodnutia, opatrenia alebo iného zásahu, ktorým podľa sťažovateľa boli porušené jeho základné práva a slobody,
- c) označenie základných práv a slobôd, ktorých porušenie sťažovateľ tvrdí,
- d) konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

11. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej

spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by vzhľadom na osobitné okolnosti verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o namietanom porušení jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 185/2018-191 zo 16. júla 2019 a zo stručného obsahu ústavnej sťažnosti je možné ako samotnú podstatu ústavnej sťažnosti identifikovať len to, že sťažovateľ namieta, že sa ako strana v spore nezúčastnil ani jedného pojednávania z objektívnych dôvodov.

13. Krajský súd v namietanom rozsudku č. k. 6 Co 185/2018-191 zo 16. júla 2019 v bode 23 uviedol chronologický prehľad pojednávaní nariadených po podaní žaloby 25. apríla 2013 a z tohto prehľadu je zrejmé, že prvé pojednávanie bolo odročené z dôvodu náhlej práceneschopnosti sudcu (nariadené na 4. jún 2014), avšak ďalšie pojednávania boli odročené pre opakovanú práceneschopnosť samotného sťažovateľa, v jednom prípade aj z dôvodu plánovanej dovolenky právneho zástupcu žalovaného, a pritom sťažovateľ bol vyzvaný predložiť okresnému súdu potvrdenia o opakovanej dlhodobej práceneschopnosti (pojednávania nariadené na 18. máj 2015, 14. september 2015, 4. január 2016). Okresný súd (na základe vyjadrenia ošetrojúceho lekára sťažovateľa o tom, že sťažovateľ je od 16. novembra 2015 práceneschopný, jeho zdravotný stav sa výrazne zhoršil a cestovanie neodporúča) 3. februára 2016 dožiadal o vykonanie výsluchu sťažovateľa Okresný súd Košice I. Okresný súd Košice I následne oznámil okresnému súdu, či trvá na výsluchu žalobcu (sťažovateľa), keďže predložil podanie. Okresný súd oznámil, že na základe podania sťažovateľa na dožiadanom výsluchu netrvá. Podaním z 2. novembra 2016 žalobca (sťažovateľ) uviedol, že na žalobnom návrhu na ochranu osobnosti a poskytnutie náhrady nemajetkovej ujmy trvá a žiada o nariadenie termínu pojednávania v predmetnej veci. Ďalšie pojednávanie okresný súd nariadil na 10. apríl 2017. Sťažovateľ požiadal o jeho odročenie z dôvodu, že si nezabezpečil právne zastúpenie. Krajský súd ďalej uvádza:

„Súd podaním zo dňa 10.04.2017 o 08.21 hod. oznámil žalobcovi, že návrh na odročenie pojednávania nie je dôležitý podľa § 183 ods. 4 CSP a pojednávanie neodročí. Žalobca dňa 10.04.2017, o 09.15 hod. e-mailom oznámil, že dnes bol donútený v doprovode manželky navštíviť odborného lekára z dôvodu vážneho zdravotného stavu a preto ospravedlňuje svoju neúčast' z pojednávania. Z obsahu zápisnice z pojednávania zo dňa 10.04.2017 vyplýva, že súd oznámil žalobcovi mailom, že dôvod na odročenie pojednávania uvádzaný žalobcom nepovažuje za dôležitý s ohľadom na skutočnosť, že spis sa vedie na súde od roku 2013 a na zabezpečenie zástupcu mal žalobca dostatok času. Pojednávanie bolo prerušené z dôvodu, že na súde bola ohlásená bomba s uvedením, že v pojednávaní bude pokračovať o 14:00 hod. Súd následne pokračoval v konaní s tým, že sa oboznámil s e-mailom, ktorý zaslal žalobca dňa 10.04.2017 o 09.15 hod. Žalobca tvrdenu skutočnosť, že navštívil lekára, nepreukázal.“

14. V bode 30 namietaného rozsudku krajský súd napokon konštatoval: „Súd prvej inštancie správne uviedol, že žalobcom uvádzaný dôvod na odročenie pojednávania nepovažuje za dôležitý v zmysle ust. § 183 ods. 1 CSP poukazom na celkovú dĺžku konania a postoj žalobcu v konaní. Predvolanie na pojednávanie bolo žalobcovi doručené s dostatočným časovým predstihom a súd prvej inštancie žalobcu upovedomil, že ním uvádzaný dôvod na odročenie pojednávania nepovažuje za dôležitý. A navyiac, pokiaľ žalobca v konaní opakovane poukazyval na svoj nepriaznivý zdravotný stav, na preukázanie tvrdenej skutočnosti nepredložil žiaden dôkaz. Záverom odvolací súd poukazuje na zmätočné odvolanie žalobcu, keď namieta postup súdu prvej inštancie v konaní v tom smere, že súd mohol pokračovať v konaní bez vydania rozhodnutia a na druhej strane žiada o zrušenie rozsudku súdu prvej inštancie a navrhuje konanie zastaviť podľa ust. § 161 ods. 3 CSP a o vrátenie súdneho poplatku.“

15. Z už citovaného § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde (predtým § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov) vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného

súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. II. ÚS 399/2010, IV. ÚS 51/2011).

16. Vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje ústavný súd za potrebné uviesť, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05). Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (podobne aj IV. ÚS 43/04). Ústavnoprávnou požiadavkou je tiež to, aby všeobecnými súdmi vydané rozhodnutia boli riadne, zrozumiteľné a logicky odôvodnené.

17. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je – okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) – aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (podobne napr. III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacej „rovnosti zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí o sporových konaniach, v ktorých stoja proti sebe žalobca a žalovaný a kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (napr. IV. ÚS 42/09, IV. ÚS 147/04, IV. ÚS 283/2011).

18. Vo vzťahu k predmetnému rozsudku krajského súdu sťažovateľ v predloženej ústavnej sťažnosti namietal porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že sa z objektívnych dôvodov nezúčastnil konania na súde prvej inštancie. Sťažovateľ neuvádza žiadnu právnu argumentáciu smerujúcu k tomu, ako mali všeobecné súdy pochybiť, ústavnou sťažnosťou len konštatuje, že sa pojednávaní nezúčastnil. I keď poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a zdôrazňuje, že každý účastník má mať primeranú možnosť predložiť svoje návrhy za podmienok, ktoré nie sú podstatne výhodnejšie než podmienky, za ktorých touto možnosťou disponuje druhý účastník, sám sťažovateľ neuvádza, že by mu počas takmer 4 rokov trvajúceho konania na súde prvej inštancie bolo akýmkoľvek spôsobom znemožnené predkladať svoje návrhy, vyjadrenia k predmetu konania, argumenty a reagovať na protiargumenty protistrany.

19. Krajský súd sa v namietanom rozsudku podrobne zaoberal priebehom konania na súde prvej inštancie, opísal podania sťažovateľa, ktorými opakovane žiadal o odročenie nariadených pojednávaní, ako aj komunikáciu okresného súdu so sťažovateľom v tomto smere. Krajský súd v bode 28 rozsudku poukázal na relevantnú právnu úpravu Civilného sporového poriadku týkajúcu sa povinnosti všeobecných súdov konať tak, aby vec bola čo najskôr prejednaná a rozhodnutá, predchádzať zbytočným priet'ahom, konať hospodárne a bez zbytočného zaťažovania strán sporu. Vzhľadom na okolnosti veci krajský súd dospel k záveru o nedôvodnosti odvolacích námietok sťažovateľa.

20. Podľa názoru ústavného súdu krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia vzhľadom na námietky sťažovateľa uviedol východiská, na základe ktorých postupoval v danej veci, vyrovnal sa so skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré boli pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné. Krajský súd poukázal na relevantnú zákonnú úpravu, vyjadril sa aj k námietke sťažovateľa k jeho neúčasti na nariadených a odročených pojednávaniach.

Ústavný súd nezistil taký výklad zákonných predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s právom sťažovateľa podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako to sťažovateľ tvrdí vo svojej ústavnej sťažnosti. Krajský súd aplikoval

na zistený skutkový stav relevantnú zákonnú úpravu, vysporiadal sa namietanými argumentmi sťažovateľa. Z namietaného rozsudku je zrejmé, akými úvahami sa krajský súd riadil pri právnom posudzovaní veci.

21. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde, pretože napadnutý rozsudok krajského súdu v ničom nesignalizuje možnosť porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, dôvodnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

22. Nad rámec uvedeného ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol iba všeobecné argumenty a vôbec nešpecifikoval, akým konaním, resp. nekonaním súdu malo dôjsť k porušeniu jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V ústavnej sťažnosti absentujú skutkové a právne dôvody namietaného porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným rozsudkom krajského súdu ako osobitná náležitosť ústavnej sťažnosti podľa § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde. Ústavná sťažnosť obsahuje iba konštatovanie sťažovateľa, že krajský súd porušil označené právo, avšak bez ďalšej opory v konkrétnej, logicky zrozumiteľnej a zároveň právne zmysluplnej argumentácii. Ústavnej sťažnosti tak chýbalo ústavnoprávne relevantné odôvodnenie (§ 43 ods. 1 v spojení s § 45 zákona o ústavnom súde). Vzhľadom na uvedené tu bol dôvod aj na odmietnutie ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde z dôvodu, že nemá náležitosti ustanovené zákonom.

P o u č e n i e: Proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu